

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Тони Шекерджиева-Новак,
преподавател в АМТИИ „проф. Асен Диамандиев”,
професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство,
за дисертационния труд на **Уанг Бо**, редовен докторант в Докторска програма
„Музика“ на НБУ-София, в департамент „Музика“, на тема:

Вокална интерпретация на избрани песни от Франц Шуберт, Рихард Штраус, Габриел Форè и Цин Джу, Хуан Дзи, Ли Ингхай: сравнително изследване от гледна точка на певеца
(Vocal Interpretation of Selected Songs by Franz Schubert, Richard Strauss, Gabriel Fauré and Qing Zhu, Huang Zi, Li Yinghai: a Comparative Study from a Singer's Perspective)

за присъждане на научна и образователна степен „доктор“, област на висше образование 8. Изкуства, професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство“, с научен ръководител: проф. д-р Милена Шушулова-Павлова
(Вокален педагог: д-р Наталия Афеян)

Кратко биографично представяне на докторанта

Уанг Бо завършва Департамент музика на Училище по изкуствата на Университета на Вътрешна Монголия (Inner Mongolia University) с бакалавърска степен по класическо пеене през 2011. Inner Mongolia University е университет ръководен от основните нужди на автономния регион, съсредоточен върху структурната реформа, интегрирал иновативни ресурси и създал два „центъра за съвместни иновации“ – Центърът за съвместни иновации за културно наследство и развитие на етническите малцинства в Монголия и Северен Китай и Кооперативен иновационен център за устойчиво развитие на икономиката и управление в богати на ресурси райони.

От 2012 до 2016 Уанг Бо завършва Националната музикална консерватория в Ровиго, Италия, с магистърска степен по камерна вокална музика. От 2017 до 2019 специализира разширено обучение по оперно пеене при проф. Хидеми Кикучи, а от 2020 до момента се обучава в НБУ, София, в докторска степен по музика, със специалност Оперно пеене.

Като студент на Университета на Вътрешна Монголия Уанг Бо пее в хора на висшето училище, като участва в различни национални и международни конкурси за

професионални хорове и печели редица награди, сред които Златен медал на шестите световни хорови игри.

През 2012 е солист на Международния студентски музикален фестивал в Перуджа, Италия. По време на обучението си в Ровиго е асистент на някои от преподавателите си. 2014 е щастлива за нея, тъй като е препоръчана за солист на турне, организирано от академиите в региона на Венеция, като единствен представител от Китай. Впечатляващ е и резултатът от нейния дипломен концерт при завършване на магистърската степен – 105 от общо 110 точки. През 2017 успява да стигне до полуфиналите в осмия Национален конкурс за опера и вокал за висши учебни заведения за изкуства в категорията за камерна музика. През 2017 става финалист в Китайската дивизия на Международния вокален конкурс **Dakli** в област Харикоре. Поканена е да участва от организаторите във Втория музикален фестивал на учителския колеж в Баотоу, както и да изнесе концерт по време на фестивала. През 2020 печели наградата за отлично представяне в китайския конкурс, селекция на Международния оперен конкурс в Ню Йорк 2020. От 2021 започва нейната докторантура в НБУ. Тя е солист на Камерен оркестър „Орфей“, концертира с Ардиана Бютючи, Андрионики Антонио, с докторанти и студенти от НБУ на сцената на Китайския културен център, в концерти в католическата църква в София, участва в XVIII Фестивал на изкуствата „Борис Христов“ в Музикален марафон.

Впечатляват високите оценки от „Докторски семинар“, „Изпълнителско майсторство за докторанти“, „Камерна музика за докторанти“, „Световни концертни стандарти“ и др., които Уанг Бо получава по време на обучението си в НБУ-София.

Научни публикации свързани с темата на докторската дисертация

И двете задължителни публикации на Уанг Бо са от участието ѝ в Млад научен форум за музика и танц, сборник №17 и №18. Конференцията е национална с международно участие, а сборниците са с двойно анонимно рецензиране.

№1. COMPARING COMPOSERS: QING ZHU AND SCHUBERT – EXPLORING ART SONG EVOLUTION

№ 2. DISCUSSING VOCAL PERFORMANCE FROM CULTURAL DIFFERENCES

Представяне на дисертационния труд

Художествените песни притежават многопластова комплексна характеристика, съставена от мисли, емоции и художествени образи. *„Като престижен жанр в класическата вокална музика, (художествената песен) е високо ценена от векове.“ (с.1)* Още в резюмето към докторантурата си докторант Уанг подчертава значението на *„изискваните изкусни технически умения и високо ниво на култура и музикална грамотност от страна на изпълнителя“* при представянето им, а изучаването на музикална естетика се превръща в съществена необходимост за изпълнителите. Именно

сравнението на естетиката на музиката на Изтока и Запада, чрез проследените исторически процеси в западната и китайската музика, са предмет на анализ на настоящата дисертация. Като специфична форма на изкуство художествената песен носи значима културна информация и отправя културни послания.

Начинът по който китайската художествена песен използва водещите западни композиционни концепции и ги съчетава с най-доброто от традиционната китайска култура, е важна част от дискусията за развитието на китайската вокална музика в модерната епоха. Целта на това изследване е да даде *„на читателите от други страни представа за развитието на китайските художествени песни, да подчертае тяхната уникалност, както и да стимулира интереса към богатия гоблен на китайското художествено изразяване.“* (с. 6) Дисертационният труд използва музикален анализ и сравнителен метод за провеждане на изследването. Сравнителният анализ е неизменна част от методите на изследване и подпомага непосредственото и съвременно разграничаване на съответните фактори на влияние, довели до сходствата и разликите между анализиранияте обекти. Уанг Бо прави сравнително проучване на трима китайски и трима западни композитори, чрез които е посочено развитието на художествената песен в Китай. Проведените паралелни сравнения с други традиционни китайски форми на изкуство, разкриват специфичното китайско разбиране за музикална естетика в контекста на традиционната култура.

Представеният от докторант Уанг Бо дисертационен труд се състои от 95 страници. В препратките са посочени 32 заглавия библиография и 8 ползвана литература. Обемът на труда е напълно достатъчен, предвид обстоятелството, че спецификата на докторантурата на Уанг Бо е художественотворческа. Чрез изследваните три двойки китайски и западни композитори, се дава възможност да бъдат очертани уникалните приноси и стилове на всеки от тях. Така се постига задълбочен анализ както на творческите им стилове, така и на естетически предпочитания. Този подход дава възможност да се реализира едно по-задълбочено изследване на развитието на китайските художествени песни, както и да се открие влиянието на западните композитори през различните етапи.

Чрез **първа глава** дисертантката ни въвежда в традиционната китайска естетика. От 6 в. пр.н.е. до 2 в. пр.н.е. е разположен периода на философското мислене в древен Китай, в който естетиката заема доминираща позиция. „Стоте школи на мисълта“ оказват важно влияние върху културата, изкуствата и образованието. Уанг Бо коментира уникалната китайска художествена форма създадена от калиграфията и естетиката, която обръща внимание на баланса между лекотата и тежестта на шрихите, на тяхната острота и съдържаност, на взаимодействието между твърдостта и гъвкавостта. *Калиграфията, подобно на създаването на музикални мелодии или композирането на поезия и музика, използва средствата за предаване на спектър от изразни средства.* (с.9) В хода на първа глава се разглежда влиянието на конфуцианството и даоизма и влиянието, което оказват върху живота, етиката, политиката, изкуствата. Проследено е въздействието на архитектурата, литературата, изобразителното изкуство, традиционната китайска музика, както и позицията на будистката култура в Китай. Самата китайска художествена песен се заражда от 20-те до 40-те години на ХХ в. и през същия този период преживява първия си златен век на развитие. Началният етап има особено историческо значение за

формирането на художествената песен.

Втора глава прави преглед на западните исторически форми на изкуство. Чрез древногръцката естетика е сложено началото на европейската музика. Поставеният акцент върху мистичните вярвания и религията води до убеждението, че изкуството се използва по-скоро за популяризиране на религиозни теми и митове, като се ограничават другите възможни сюжети. Искрата на новата мисъл припламва от сблъсъка между социалните промени и духовната скованост, което довежда до ново хуманистично движение в Европа: т. н. Ренесанс. Настъпването на Ренесанса освобождава музиката от религиозните ограничения и нейните стилове и тематика постепенно стават по-светски.

Трета глава сравнява китайската и западната естетика. Подчертана е дълбоката интеграция на западното изкуство с естествените науки, теорията за златното сечение и използването на линейна перспектива в изобразителното изкуство, теория на хармонията и тоналности в музиката, напредъкът в инструменталните и вокални тембри. В музикалните произведения музикалната форма представлява формалната структура, начинът за реализиране на художествено мислене. Тези форми се обособяват постепенно в резултат на дългогодишна творческа практика, имат строга и компактна структура и са съобразени с музикалната логика, художествените закономерности и естетическите принципи. Навлизането (нахлуването – У.Б.) на западна музика в Китай през XIX век бележи началото на нова ера. В нея се прави оценка на изкуството от нова гледна точка.

Сравнение на западните композитори от епохата на романтизма и съвременните китайски композитори е направено в **четвърта глава**. Тъй като китайската музикална естетика е дисциплина, която е въведена от чужбина, **Франц Шуберт и Цин Джу** са композиторите, които Уанг Бо съпоставя най-напред. Шуберт наследява класическите структурни форми, усъвършенствани и установени от неговите предшественици. Уанг Бо изтъква, че новаторското му майсторство проличава най-вече в приноса му към жанра на художествените песни. **Цин Джу** използва пентатоничната гама в своите класически китайски поетични художествени песни, използвайки най-вече *смени между мажорни и минорни тоналности, модулации и добавяне на променливи тонове, за да придаде на музиката емоционална дълбочина и да засили нейната изразителна сила.* (с.14)

Рихард Щраус и Хуанг Дзь, Ли Инхай и Габриел Форе, тяхната музикална естетика и композиционен стил са другите две двойки западни и китайски композитори, обекти на изследването на Уанг Бо.

В заключението, докторантката прави изводи от своето изследване: редица елементи като мелодия, акомпанимент и поезия са интегрирани в изпълнението на художествените песни и въпреки семплата си структура, съдържанието им е изключително богато и те винаги са в пряка връзка с емоциите на композитора, а поезията играе доминираща роля в тяхната цялост. Анализирайки епохата на Шуберт, Уанг Бо тълкува развитието на художествената песен през аромантизма: *Запазвайки характеристиките на поезията, музиката насища художествените песни с душа, позволявайки изобразяването на сложни емоции, създаването на поетична атмосфера и дори диалог с човешкия глас, който се превръща в друг важен компонент в душата на изпълнението.*(с.17) Чрез своята дисертация докторантката се стреми да допринесе за *„интердисциплинарните изследвания на художествените песни и да осигури по-добър методологически подход за всички, които се обучават в класическо пеене“.*

През дългогодишната история на китайската художествена песен днешният ѝ вид е резултат от непрекъснат процес на комбиниране и смесване на китайския и западния вокален стил. Това непрекъснато смесване е основата на нейната постоянна еволюция и развитие. В произведенията на китайските композитори може да се проследи как от една страна заимстват и интегрират европейски музикални форми и стилове, а от друга прилагат традиционни китайски музикални структури и тоналности, за да запазят китайските национални специфики.

Изследвания като настоящата дисертация дават възможност на певците да преодолеят културните различия. Изпълнението на художествената песен трябва да бъде предшествано от музикален и естетически анализ, представляващ задълбочено изследване на музикалните характеристики, използваните композиционни похвати и музикален език, така че убедително да бъдат изградени музикалните образи.

Приноси на дисертационния труд

- систематично обобщаване на естетическите характеристики на различни аспекти на традиционното китайско изкуство - калиграфия, живопис, архитектура и др.;
- открояване на тяхната връзка с музиката въз основа на система от естетически характеристики;
- обсъдена е двойствената природа на китайската традиционна музика с нейната проста структура, но сложен оттенък - естетическите търсения на художественото изразяване;
- изследва се естетическата особеност на стремежа към „линейна красота“ в традиционното китайско изкуство, особеност, разпространена в редица художествени форми с музикални характеристики;
- обсъдени са естетическите особености, проявени в развитието на западната музика през различни периоди;
- открито е ръководното влияние на връзката между разум и чувствителност върху музикалното развитие;
- коментирана е връзката между рационалност и сетивност, като се навлиза се във възхода на Хуманизма в края на XVIII в. и във връзката му с популярния по това време в Европа „китайски стил“;
- обсъжда се културният обмен между източната и западната модерна естетика, от историческа гледна точка, чрез който се откриват нови пътища на мисълта за музикалната композиция; (като пример - използването от Густав Малер на творби на китайския поет от династията Танг, Ли Бай.)
- изследването се опитва да покаже общото между западната музика, навлязла в Китай в края на XIX век, и китайската естетика от практическа и естетическа гледна точка;
- обсъждат се естетическите прилики и разлики между източната и западната култура по отношение на „лиризма“, „националността“ и „поезията“;
- изследването приема периода на Романтизма като възможен контекст за тримата китайски композитори, обект на изследването и провежда паралелни сравнения между техните композиционни стилове и естетически похвати със западни

- композитори, с които имат общи сходства;
- за първи път се анализира структурата на художествената песен "Da Jiang Dong Qu" на Цин Джу от гледна точка на три структурни характеристики: речитатив, интерлюдия и ария. Чрез формален анализ се доказва, че тази художествена песен следва структурата на ария с речитативни елементи;

Авторефератът е с обем от 19 стр. и съответства на съдържанието на труда.

На основата на казаното до тук оценявам положително докторската дисертация и предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „**доктор**” по специалност 8.3. „Музикално и танцово изкуство” на докторант Уанг Бо. Поздравявам научния ръководител проф. д-р Милена Шушулова-Павлова за прецизната работа по теоретичната част на доктората и д-р Наталия Афеян за художественотворческата част от докторантурата.

03.06.2024

проф. д-р Тони Шекерджиева-Новак